

'Moeielijk kunnen wij ons een afscheid voorstellen
zonder zijne onafscheidelijke liedjes'

Henri 'de Baab' van Warmelo: een 'goed en fair speler'

Wim Zonneveld en Jan Luitzen

Uitzwaaien van Nederlandse sporters die naar Indië vertrekken is schering en inslag eind negentiende eeuw. Het *Gedenboek H.F.C. 1919*,¹ met al zijn prachtige biografietjes van illustere ex-spelers van de *good old*, staat vol met mededelingen als 'totdat hij naar Borneo vertrok' (Puck Meijer) en 'Omstreeks '97 ging [hij] naar Indië' (R.A.C. Schut). En natuurlijk zat Pim Mulier zelf van januari 1899 tot 1905 in Deli op Sumatra. In april 1896 wordt in Wageningen door de Wageningsche Voetbal Vereeniging afscheid genomen van Henri van Warmelo. Een van de velen dus, maar: Henri gaat terug naar zijn geboorteland. In een uitgebreid overzicht van zijn (uitstekende) sportprestaties in sportblad *De Athleet* bij zijn afscheid zien we hoe er destijds tegen een in Indië geboren Nederlandse topsporter werd aangekeken.

Henri van Warmelo's geboorteplaats Martapoera (rechts van het op de kaart aangegeven Banjarmasin) op Zuid-Borneo, tegenwoordig Zuid-Kalimantan geheten. Bron: www.krlmuseum.nl/nedindie.html.

Op 19 juni 1899 overlijdt in Amersfoort oud-militair Diederik Frederik van Warmelo. Hij is een zoon van de predikant Gerhard van Warmelo en Christina Deliana ten Bosch, en komt uit een familie van dominees (de oudere generaties) en militairen (de

jongere), met meervoudige connecties met Nederlands-Indië en Zuid-Afrika. Diederiks zus Neeltje van Warmelo trouwt in 1856 met Frederik Willem van Eeden uit Haarlem, een bekend plantkundige en de vader van de literator met dezelfde naam. Diederiks oudere zus Cornelia plaatst een overlijdensadvertentie: 'Heden overleed, ten mijnen huize, onze hartelijk geliefde Broeder, de Heer Diederik Frederik van Warmelo, in leven Gep. Kapitein O.-I. Leger, in den ouderdom van bijna 58 jaren. Uit aller naam: Wed. F.W.J.H. Tengbergen-Van Warmelo. Amersfoort, 19 Juni, 1899.' Terugrekenend komen we uit bij een geboorteaankondiging in 1841: 'Heden beviel van een welgeschapen Zoon, C. D. Ten Bosch, Echtgenoot van G. van Warmelo. Gouda, 26 Junij 1841.'²

Veteraan van de Atjeh-oorlog

Diederik van Warmelo gaat als militair naar Indië in augustus 1864. Hij dient in de Oost in bataljons die voortdurend verplaatst worden, van hot naar her. In januari 1869 is hij in de regio Banjarmasin op Zuid-Borneo, ondermeer in Tabanio, een beruchte basis voor strafexpeditie om de opstandige bevolking onder controle te krijgen. Hij erkent twee op Borneo geboren kinderen, die als moeder 'Sailon' hebben, ongetwijfeld een inlandse dame: Willem, geboren op 22 maart 1871 in Tabanio, en Henri, geboren op 20 april 1874 in Martapoera.³

In 1875-1877 dient Diederik in Noord-Sumatra bij het begin van de beruchte Atjeh-oorlog⁴ en reist hij op en neer op Java met allerlei militaire taken. In oktober 1877 arriveert hij vanuit Semarang in

² *Het Nieuws van den Dag* (21 juni 1899): 14; *Opregte Haarlemsche Courant* (1 juli 1841): 3.

³ Familiegegevens en de militaire carrière van Diederik van Warmelo gereconstrueerd via het Bevolkingsregister Haarlem, uit *Nederland's Patriciaat. Genealogieën van vooraanstaande geslachten*, 57ste jaargang. 's-Gravenhage: Centraal Bureau voor Genealogie, 1971, van de websites *WieWasWie* en <http://www.atlasofmutual-heritage.nl/nl/Tabanio-fort.736c>, en uit Nederlands-Indische kranten, 1864-1899, via www.delpher.nl: *De Java-bode*, *De Locomotief*, *Bataviaasch Handelsblad*, *Saerabaijasch Handelsblad* en *De Sumatra Courant*.

⁴ Zie Wikipedia: 'Atjehoorlog'.

Het gezin van Diederiks zus Neeltje. Links Frederik Willem 'Frits' van Eeden (1829-1901), rechts - rond 1862 - Neeltje van Warmelo (1833-1919), met haar zoons Johan (1857-1906) en Frederik (1860-1932). Bron: Fontijn, J.H.A. *Tweespalt. Het leven van Frederik van Eeden tot 1901*. Amsterdam: Querido, 1990, 39

Batavia met Willem en Henri. Hij krijgt twee jaar verlof in Nederland toegewezen 'wegens twaalf jaar onafgebroken dienst in Ned.-Indië', dat hij inderdaad in 1878 benut, voor familiebezoek, en om zijn zoon Willem af te leveren bij de Van Eedens in Haarlem. Aan het eind van dat jaar keert hij al weer terug naar Indië en reist meteen door naar Atjeh, op naar nieuwe militaire actie.

Oudste zoon Willem volgt in Haarlem de H.B.S., speelt cricket als 'adspirant' bij Rood en Wit,⁵ volgt vanaf 1887 een opleiding in Kampen voor militaire dienst in Indië en is vanaf de jaren negentig terug te vinden als 'onderofficier-kwartiermeester' in Padang op midden-Sumatra.

Na zijn kleine jaartje Nederland en militaire avonturen op Atjeh, is Diederik van Warmelo van 1880 tot eind 1883 in Palembang, de hoofdstad van Zuid-Sumatra. Daarvandaan brengt hij in januari 1884 '2 jongeh. Van Warmelo' mee naar Batavia. Dat zijn Henri en (half-)broer nummer drie, de kleine Louis, geboren in Semarang op 7 november 1877. Henri reist meteen door per 'Prins Frederik' naar Nederland, Louis volgt in september 1885 per 'Prinses Marie'.

Diederik zelf gaat in 1885 weer naar Atjeh, hij moet nu een echte veteraan van de ongeregelheden daar zijn, maar in november 1887 wordt hij eervol ontslagen 'wegens volbrachten diensttijd.' Meteen in december neemt hij de 'Prins Frederik' naar Nederland. Hij heeft ongetwijfeld het een en ander meegeemaakt, en als hij dan aan een posttraumatisch stressyndroom lijdt, zou niemand dat hoeven te

⁵ *Haarlemsch Advertentieblad* (13 oktober 1886): 2. Zie voor meer details over Willems sportwederwaardigheden: Luitzen, Jan, en Wim Zonneveld. 'Kicksen en wickets. Van cricket naar voetbal in Nederland 1845-1888.' *Hard gras* 115, special (augustus 2017): 3-150.

verbazen. Hij gaat met zijn twee jongste zoons wonen bij zus Carolina in Amersfoort en overlijdt daar in 1899. Henri en Louis volgen vanaf 1889 de H.B.S. in Amersfoort en daarna de Rijkslandbouwschool in Wageningen, waar ze in 1895-1897 afstuderen.

Henri in Wageningen

Henri is tijdens zijn studie een Nederlandse sport- en vooral voetbaltopper, wiens prestaties uitstekend worden samengevat in een artikel in sportblad *De Athleet*, als hij voorjaar 1896 op het punt staat te vertrekken, terug naar Indië.⁶

'H. van Warmelo. Het was Zondag ll. dat de Wageningsche Voetbal-vereeniging Go ahead haren ijverigsten en besten speler verloor, en wel in H. van Warmelo, of zooals hij in de voetbalwereld genoemd werd "de Baab".

Vijf achtereenvolgende jaren hield Babi zijn verblijf te Wageningen en reeds zeer spoedig, seizoen '90-91 werd hij in het eerste elftal geplaatst als uiterste rechts. Zijn collega aan den anderen kant was indertijd Kerbert (Thompson), waarmede hij gewoon was samen te spelen, ofschoon zij als uiterste rechts en uiterste links op aanmerkelijken afstand onder 't spel van elkaar waren verwijderd.

In de volgende seizoenen toen Go-ahead tot 1ste klas-club werd gepromoveerd, kreeg hij eenen uitstekenden speler naast zich in de Raaydt, en van toen af aan was 't vooral dat de snelle verplaatsing en 't zuivere schieten van Babi de aandacht van elken voetballer trok.

Ofschoon Babi in Sept. '95 zijne studie had voltooid en dientengevolge W. moest verlaten, kwam hij toch steeds voor zijne club uit en mankeerde op niet één match in 't seizoen 1895/96. In de Kerstdagen van 't zelfde seizoen werd hem door R.A.P. aangeboden mede te gaan op hare Eng. toer, van welke vriendelijke uitnoodiging hij gebruik maakte en niet weinig bijdroeg tot de algemeene feestvreugde, die onder de Amsterdammers op dien tocht heerschte.

Nog op 't laatst, slechts een 8-tal dagen voor zijn vertrek naar Indië aarzelde hij niet de eer van Go ahead hoog te houden en mee te doen aan een wedstrijd in hardl. over 100 M., uitgeschreven door de Nijm. Voetbalclub Quick. Ofschoon lichtelijk ongesteld, behaalde hij nog een 3den prijs. In het laatste jaar van zijn verblijf alhier werd hij tot eerlid van Go ahead benoemd.

Velen zullen met mij zijn vertrek naar 't verre Oosten betreuren, want niet alleen als goed en fair speler was de Baab bij elkeen bekend, maar ook als iemand die gezellig en prettig in den omgang was, en moeielijk kunnen we ons een Wageningsche fuif voorstellen zonder den Baab en zijne bij elke gelegenheid onafscheidelijke liedjes.'

Cricket- en Voetbalvereeniging Go Ahead wordt op 6

⁶ *De Athleet* 4, nr. 17 (23 april 1896): 5.

Henri 'Babi' van Warmelo, student aan de Wageningsche Landbouwschool, hier als voetballer (en 'vice-president') bij Go Ahead Wageningen, uiterst links. Overige spelers: staand – W. Kuipers, L. v.d. Ven, Th. Neeb, Kerbert, Bourles; zittend – J.P. Hondius, L. Brants, Jut, T. Tückermann, G. Engel. Bron: Mulier, W. *Athletiek en Voetbal*. Haarlem: De Erven Loosjes, 1894, 174.

december 1886 in Wageningen opgericht als afsplitsing van Cricketvereniging Wageningen. Het is in december 1889 een van de oprichtende leden van de Nederlandsche Voetbalbond, speelt een paar jaar in de tweede klasse en promoveert na afloop van het seizoen 1892-1893 naar de landelijke eerste klasse. De reiskosten reizen voor de club echter de pan uit en in 1896 honoreert de N.V.B. een verzoek tot het instellen van een aparte oostelijke klasse, met daarin Go Ahead, Prinses Wilhelmina uit Enschede en Vitesse uit Arnhem.⁷ In de verslagen van de eerste klasse-wedstrijden in het seizoen 1894-1895 wordt Henri voortdurend genoemd als een van de betere spelers van Go Ahead, en in de wedstrijd Rapiditas-Go Ahead in Rotterdam, uitslag 2-1, is hij, ondanks het verlies, 'de ster der voorhoede' van Wageningen.⁸

Voetbaltopper Henri 'de Baab'

In december 1894 wordt Henri gekozen voor een vertegenwoordigend 'Hollandsch' team, ook bekend als het 'Wijnands-De Bordes elftal', vernoemd naar de twee bondsbestuurders-keuzeheren. Het Hollandse team maakt een korte promotietoernee door het noorden en oosten des lands, en geeft ondermeer in Leeuwarden Frisia met 8-0 voetballes – letterlijk, want dat is mede de bedoeling van de partijtjes.⁹ Henri bevindt zich hier in het illustere gezelschap van toppers als de gebroeders Stok en Van Hasselt van Sparta Rotterdam en Kampers, Schröder en doelman

Deuffer Wiel van R.A.P. uit Amsterdam.

Zo mogelijk nog eervoller is het dat hij een jaar later wordt uitgenodigd als gastspeler van R.A.P., het Ajax van deze periode in het Nederlandse voetbal, voor een grote toernee van de club naar Oost-Engeland. Daar worden van 23 tot en met 28 december 1895 achter elkaar vijf wedstrijden gespeeld, een zwaar programma, op dat moment uniek voor een Nederlandse club. Niet onverwacht eindigt de toernee zonder winst, maar het zijn ook niet allemaal veegpartijen: tegen Harwich and Parkeston F.C. 2-1, Norwich 3-0, Saxmundham 0-0, Ipswich Town 3-3 en – met de tong op de schoenen – Caxton F.C. 7-0.¹⁰

De atletiekwedstrijden waarnaar het artikel in *De Athleet* van april 1896 verwijst, worden gehouden op 22 maart. Henri wordt er derde op de 100 meter in 12.4, winnaar Obreen uit Wageningen in 11.8. In een puntenrace voor clubs over een kwart mijl wordt Henri namens Go Ahead individueel tweede, achter Kimball van Vitesse.¹¹

Aan het eind van de wedstrijd tegen Harwich and Parkeston F.C., op 23 december 1895 in Harwich, is er natuurlijk een diner, met daarna 'een smoking-concert met zijn speeches, zang, pianospel en wat er meer bij hoort'. Er wordt getoast, eerst officieel 'op de beide Koninginnen, de clubs, den scheidsrechter (een der beste die er rondloopt)' en dan onofficieel, 'met die van den Baab aan het hoofd in 'n soort Wageningsch neger-Engelsch, waarbij Engelschman en Hollander zich slap lachten'.

We geloven het graag.

'Babi' of 'de Baab' is Henri's bijnaam, die voor het eerst in de verslagen van *De Athleet* verschijnt in een overzicht van de prestaties van Go Ahead in 1893-1894, het debuutseizoen van de club in de eerste klasse: Henri is 'den captain Babi'.¹² Hij is dan blijkbaar al zo bekend onder die naam dat in het hele overzicht de naam Van Warmelo niet voorkomt. Toch zullen ook dan al Nederlanders niet onkundig zijn geweest van het feit dat 'babi' in het Maleis 'varken' betekent en, afgeleid daarvan, 'smeerlap'.¹³ En het kan nog bonter, in een in jolig journalistieke stijl geschreven wedstrijdverslag van Victoria Rotterdam tegen Go Ahead in oktober 1895: 'Er gebeurt niets. Warmelo het gezeur moede, neemt den bal mede tusschen z'n aaphanden, volgens Darwin, geeft hem voor goal een zet naar Bijdendijk, deze tolt hem half door Victoria's veste en Hartog kaarst hem er recht door'.¹⁴

7 <http://www.gvc-wageningen.nl/geschiedenis/> en Mulier, *Athletiek en Voetbal*, 171-180.

8 *De Athleet* 3, nr.5 (31 januari 1895): 2.

9 *De Athleet* 2, nr. 97 (29 december 1894): 3

10 Groot verslag als 'R.A.P. in Engeland' in *De Athleet* 4, nr. 1 (2 januari 1896): 4-5.

11 Algemeen Handelsblad (24 maart 1896): 4.

12 *De Athleet* 2, nr. 30 (2 mei 1894): 2.

13 'Maleis-Nederlands Woordenboek online' op <https://nl.glosbe.com/ms/nl/babi>.

14 *De Athleet* 3, nr. 42 (17 oktober 1895): 3-4.

Juul van der Linde

En Henri is niet alleen. Een tweede bekende, in Indië (Java) geboren, voetballer uit dezelfde periode met een bijnaam is Jules Armand van der Linde van R.A.P. (1875 Solo, Java-1945 kamp Ambarawa bij Semarang, Java), ook een zoon van een Nederlandse vader en een inheemse moeder. Hij figureert in opstellingen en verslagen vaak als Zou-Zou.¹⁵ In een fraai opgetekend levensverhaal in *de SPORTWERELD* van 2011 schrijft Nico van Horn over hem als 'Le Petit Javanais', een bijnaam aan hem gegeven in de *Voetbalalmanak* van de N.V.B. in 1901.¹⁶ Dat kan er nog goed mee door, maar ook hem blijkt dezelfde dubieuze eer als Henri ten deel te zijn gevallen. In april 1941 bevat *De Telegraaf* een grote special onder de titel 'Amsterdam: Hollands Sportcentrum' met in moeilijke tijden een nostalgisch overzicht van een halve eeuw Amsterdamse sportprestaties. Daarin gaat het natuurlijk uitgebreid over de Olympische Spelen van 1928, maar ook over de successen van R.A.P., met een landskampioenschap in 1897. In een beschrijving van het destijds team lezen we: 'Als achterspelers van RAP fungeerden in die dagen Potter en Juul van der Linde, bijgenaamd de Javaan of nog minder eerbiedig "de aap". Van der Linde was een back van groote klasse, aan wien het Amsterdamsche kampioenselftal veel te danken heeft gehad.'¹⁷

Van Horn begint zijn artikel met: 'Eind negentiende eeuw liepen er ook allochtone spelers rond op de voetbalvelden, zonder dat dit echt opzien baarde of aanleiding gaf tot oerwoudgeluiden. Afkomst speelde toen blijkbaar geen doorslaggevende rol.'¹⁸ Die inschatting moet toch worden bijgesteld.

'Der negro' in Duitsland

We weten het: verslagen en mores van het eind van de negentiende eeuw mogen niet worden beoordeeld met 'de maatstaven van nu'. Belangrijk voor een oordeel over de mindset van waaruit op een dergelijke manier over sporters werd geschreven, zouden contemporaine getuigenissen zijn van de betrokkenen zelf. Wat vonden Henri en Juul er van om als 'babi' of 'de Baab', laat staan als 'aap', gekwalificeerd te worden? Het lijkt erop alsof ze niet zo met hun bijnamen hebben gezeten.

Begin 1897 schrijft Henri een lange brief uit Loeboe Gedang, in de 'Padangse Bovenlanden' aan de

R.A.P. circa 1895, met rechts staand Jules van der Linde. Overige spelers: staand – Sweers, Kampers, Deuffer Wiel; midden zittend – Beltman, Coopmans, J.C. Schröder; beneden zittend – Blijdestein, F. en J. Reiziger, Hisgen. Bron: Mulier, *Athletiek en Voetbal*, 185.

westkust van Sumatra, gepubliceerd in *De Athleet*.¹⁹ Hij opent hem met deze woorden: 'Spring niet uit je poezelig velletje van verbazing, kerel, dat je van mij, van Warmelo, alias Baab, een brief ontvangt.' Hij schrijft vervolgens vertederd, maar toch ook tamelijk badinerend over koffiekoelies van het eiland Nias, die in een kring een voetbalvariant spelen: 'Ik heb toen naar 't spel gekeken, verduiveld vermakelijk om te zien, "hummelig lief, affrens dolletjes" zou een jonge dame zeggen.' En na 'deze vertooning ging er een gebrul op' als 'van een half geslacht varken', 'goddeloos, zó ontzettend en zó barbaars dat alleen paalwoningen aan de toen ontstane luchttrillingen weerstand konden bieden'. Tenslotte: 'Zie ik later meer sportzaken onder de inboorlingen, dan zal ik om je denken.' Misschien beschouwde hij het niet als een geuzennaam, 'alias Baab', maar Henri had er op zijn minst vrede mee, en was zo te zien goed verholandst.

Ook in andere sporten dan voetbal waren bijnamen niet ongewoon. Het voorbeeld van de wielrenner Willem Frederik Hendrik van Leeuwen, in 1869 in Amsterdam geboren vlak na de overkomst van Java van zijn vader en inheemse moeder, laat zien dat een bijnaam die vanuit ons moderne standpunt een nare bijmaak heeft, door de sporter zelf wordt uitgebuit. Als Willem vanaf 1886 succes begint te krijgen, racet hij onder de bijnaam 'de Radjah', en in Duitsland, waar oosterse terminologie wat minder op ieders lip ligt, maar een exotische presentatie toch een publicitair voordeeltje kan opleveren, zelfs als 'der Negro'. Als hij in 1889 een wedstrijd wint in Berlijn, moedigt het A.N.W.B.-blad *De Kampioen* hem aan: 'Bravo Negro, ga zoo voort, met vertrouwen zien wij meer-

15 Zie bijvoorbeeld de wedstrijd R.A.P.-H.F.C. 6-1 op 9 december 1894. De aangekondigde opstelling van R.A.P. in *De Athleet* 2, nr. 92 (5 december 1894): 1, met Kampers en Zou-Zou als backs; verslag van deze wedstrijd in *De Athleet* 2, nr. 94 (12 december 1894): 1, met Kampers en Van der Linde als backs. En vele andere dergelijke gevallen.

16 *Voetbal-Almanak 1900-1901*. Amsterdam: Nederlandsche Voetbalbond, 1900, 8.

17 *De Telegraaf*, Vierde Blad (6 april 1941): 7-8.

18 Horn, Nico van. 'Le petit Javanais'. *de SPORTWERELD* 59, 2011, 23-24.

19 *De Athleet* 5, nr. 3 (20 januari 1897), 4.

dere overwinningen op Germania's zonen te moeten.²⁰

De maatstaven van toen

Over *mindset* gesproken. Er is voor een goede bespreking meer ruimte nodig dan hier beschikbaar, maar: is er iets dat kan gelden als 'maatstaf van toen', iets als 'sociale antropologie' van buiten de sport, iets dat aantoonst hoe gewoon of ongewoon de hier geschetste situatie van binnen de sport was?

Het Nieuws van den Dag trakteert zijn lezers gedurende een periode van vijf jaar, 1896-1900, op een lange reeks artikelen onder de titel 'Ethnographische Schetsen', met als auteur A[rnold] Weruméus Buning. Deze Groningse voormalig marine-officier (1846-1933),²¹ een oud-oom van de latere publicist Johan Willem Frederik Weruméus Buning (1891-1958), reisde jarenlang de wereld rond en bezocht alle continenten. Hij ontwikkelde zich tot een autodidactisch antropoloog-etnograaf, en werd in 1884 benoemd tot directeur van het nieuwe Museum voor Land- en Volkenkunde in Rotterdam.²² Vanuit die positie van gezag gaf de artikelenreeks hem, als een eind-negentiende-eeuwse kruising tussen Cees Nooteboom en Boudewijn Büch, de gelegenheid zijn wederwaardigheden en opgedane kennis over te brengen aan een lekenpubliek. Dat komt heel dicht bij wat we zoeken.

In zijn inleiding op de serie waarschuwt Weruméus onder de titel 'Menschensoorten' voor misbruik van Darwin:²³ 'die immers heeft nooit beweerd dat een mensch van een aap afstamt'. Weliswaar heeft Onze Lieve Heer 'rare kostgangers op de wereld', en waren er een aantal jaren geleden (hij doelt waarschijnlijk op de rondreizende manifestatie 'Afrika in Rotterdam' en 'Afrika in Amsterdam' van 1892) 'een paar echte Afrikaansche negers [te zien], die werkelijk in hun uiterlijk veel hadden, dat aan een aap deed denken', maar de relatie tussen mens en aap is er toch slechts een van ver terug gaande 'verwantschap'.

Na 'De Eskimo's', 'Iets over het eten van menschen-vlees' en nog veel meer, arriveert Weruméus in september 1899 bij de aflevering 'XIII. Iets over den neger'.²⁴ Over de fysieke kenmerken van 'het ware neger-type' weet hij dan bijvoorbeeld dit. De voeten van de neger hebben 'de eigenaardigheid, dat de groote teen een eind naar buiten staat; volgens

sommigen iets, dat wijst op overeenkomst met den aap, die met zijn "voeten" veel "grijpwerk" doet.' En verder: 'Door den eigenaardigen vorm van zijn hoofd of schedel, die zoogenaamd "proгнаath" is, n.l., dat zijn witte tandenrij vooruitsteekt, terwijl zijn kakebeenen lang en zijn kauwspieren krachtig en sterk ontwikkeld zijn, net als bij een dier, geeft dit aan het geheel van zijn zwart gelaat iets, dat doet denken aan wat men bij het dier gewoon is "snoet" te noemen.'

We denken en zeggen niet dat dit het meest gesofisticeerde is dat de Nederlandse wetenschap eind-negentiende eeuw te bieden had – maar het is wel wat aan Nederlandse krantenlezers werd voorgeschoteld als de modernste antropologie. 'Neemt den bal mede tusschen z'n aaphanden', schreef *De Athleet* over de door Henri van Warmelo geëtaleerde voetbalkunde. Dat is dus volgens een maatstaf van toen.

Indië

In april 1896 vertrekt Henri naar Indië, zijn broers Willem en Louis volgen wat later. Ze vestigen zich op Sumatra: Willem als militair en de andere twee benutten hun Wageningse opleiding met werkzaamheden als 'administrateur' in de koffieteelt. Henri trouwt in 1900 met de van oorsprong Vlaardingse Deliana van Knottenbelt. Het paar krijgt een dochter, maar er volgt een echtscheiding in 1907. Daarna zijn de drie broers op Java. Willem heeft onder meer een kantoorbaan bij de im- en exportfirma Geo Wehry & Co. in Batavia, Henri en Louis werken in de tropische landbouw in de Preanger-regio boven Batavia. Henri hertrouwt in 1907 in Buitenzorg met de in Soerabaja geboren Johanna Elisabeth Grondijs; het paar krijgt een dochter en een zoon.

Henri begint in de Pre-anger een eigen thee- en rubberonderneming en hij wordt een grote meneer in de Javaanse landbouwcultuur, met bestuurslidmaatschappen en meerdere wetenschappelijke publicaties over landbouw en bedrijfscultuur. 'Bemesting in theecultuur' is er zo een, in 1914, van deze oud-voetbaltopper.

In 1921 komt Louis van Warmelo terug naar Nederland. Hij trouwt in 1928 in Utrecht met Jannigje Hoogendoorn. Lang kan het kersverse echtpaar niet van elkaar genieten, want Louis overlijdt al op 28 maart 1930, 51 jaar oud. Willem, gehuwd met Sophia Alexandrina Paulowna Morel, geboren in Pekalongan op Java, gaat niet meer terug naar Nederland en overlijdt op 1 augustus 1948 in Bandung. Henri vestigt zich in januari 1933 met zijn echtgenote in Den Haag, waar hij op 19 december 1942 op 68-jarige leeftijd overlijdt.

20 *De Kampioen* 6, nr. 7 (1 juni 1889): 165.

21 Brink, Jan ten. 'Arnold Weruméus Buning.' *Geschiedenis der Noord-Nederlandse Letteren in de XIXe eeuw. Deel 3*. Amsterdam: Van Holkema, 1889, 243-270. Online op: http://www.dbnl.org/tekst/brin017qesc04_01/colofon.php.

22 Het huidige Wereldmuseum, gehuisvest in het vroegere gebouw van de Koninklijke Yacht Club.

23 *Het Nieuws van den Dag* (17 december 1896): 1.

24 *Het Nieuws van den Dag* (14 september 1899): 1.